

ONDER EMBARGO tot maandag 25 april 2022 19:30 uur

Advies van de informateur aan de gemeenteraad van Oldebroek

Zwolle, 22 april 2022

Opdracht

Donderdag 17 maart 2022, na het openbaar gehouden debat over de uitslag van de verkiezing van de nieuwe raad van Oldebroek, kreeg ik van Popke Graansma, lijsttrekker van de grootste fractie de ChristenUnie, de opdracht om als informateur aan de slag te gaan. De opdracht was om via gesprekken met de nieuw verkozen fracties te onderzoeken met welke partijen een stabiel en gedragen dagelijks bestuur van de gemeente Oldebroek kan worden gevormd. Daarbij ook rekening houdend met de vraagstukken die de komende jaren afkomen op de gemeente Oldebroek.

Woensdag 6 april 2022, heeft de raad in een openbaar raadsdebat aangegeven welke thema's voor de verschillende fracties belangrijk zijn. Dit debat wordt in de volgende fase van de formatie als input meegenomen om te bepalen welke vraagstukken opgepakt worden in de komende bestuursperiode.

Proces

Na de opdrachtverstrekking heb ik samen met de griffier, Hans Tabak, alle fracties gesproken. De gesprekken met de fracties hebben plaatsgevonden in week 12, 13 en 14. Met alle fracties is een keer gesproken en soms was het nodig om na het gesprek telefonisch verduidelijking te krijgen. In week 14 en 15 heb ik meerdere gesprekken gehad met de burgemeester en andere leden van het huidige college van B&W om de belangrijkste opgaven voor Oldebroek duidelijk te krijgen. Verder is gesproken over hoe in de afgelopen vier jaar de werkdruk onder de collegeleden was.

In week 16 is het advies geschreven die u onder embargo hebt ontvangen op vrijdag 22 april 2022, ruim voor de openbaarmaking in het raadsdebat op maandag 25 april 2022.

Duiding van de verkiezingsuitslag

We beginnen met de cijfers en de uitslag zoals die op donderdag 17 maart definitief aan u is bekend gemaakt:

	2022	2018	w/v	2014	2010
<i>Opkomst</i>	57,2%	60,5%		60,7%	60,5%
ChristenUnie	2871	3618	- 747	3099	2789
ABO	1815	1897	- 82	2495	1720
CVO	1425	-	+1425	-	-
CDA	1358	1459	- 101	1639	1823
SGP	1337	1999	- 662	1981	1827
DO	728	-	+ 728	-	-
VVD	632	610	+ 22	526	883
D66	424	347	+ 77	-	-
PvdA	-	952	- 952	905	1350

De analyse

De verkiezingsuitslag op woensdagavond 17 maart leverde een aanzienlijke verschuiving van zetels op in de nieuw verkozen raad van Oldebroek. De huidige coalitie heeft per saldo 1 zetel verloren ten opzichte van de 13 zetels die de coalitie grotendeels in de vorige periode had. De zetelwinst van Algemeen Belang Oldebroek, ABO, wordt gezien als ondersteuning van het afgelopen collegebeleid. Het verlies van ChristenUnie wordt door meerdere partijen gezien als afrekening van landelijke deelname aan de regering en wat verlies aan de nieuwkomers. De aanzienlijke winst van 3 zetels en 1 zetel voor de nieuwkomers Christelijk Verbond Oldebroek (CVO) en Duurzaam Oldebroek (DO) is een aanzienlijke prestatie en een signaal van meer dan 1 op de 5 kiezers aan de gevestigde partijen.

Het grootste verlies is geleden door de SGP. Deze partij heeft 662 stemmen verloren en werd daarmee gehalveerd van 4 naar 2 zetels. Een absoluut verlies van 1/3 van het aantal stemmen. Alle partijen gaven in het gesprek aan dat het verlies vooral te maken had met de nieuwkomer CVO en dat het geen afrekening was van het huidige collegebeleid.

Het CDA heeft 1 zetel verloren en het verlies wordt gezien in het verlengde van landelijke tendensen. De VVD heeft zich gehandhaafd en is stabiel gebleven met 1 zetel.

Deze keer heeft de PvdA sinds decennia aanwezigheid niet meegedaan aan de verkiezingen waardoor de achterban van de PvdA beschikbaar was voor andere partijen en zich waarschijnlijk heeft verdeeld over ABO en de nieuwkomer Duurzaam Oldebroek. Voor de tweede keer heeft D66 meegedaan aan de raadsverkiezingen in Oldebroek. Voor de tweede keer is het niet gelukt om een zetel te veroveren. Het lijkt erop dat D66 op dit moment onvoldoende lukt om zich te nestelen in Oldebroek.

Opkomst

Wat verder opvalt is dat de opkomst in de recente geschiedenis van Oldebroek nog nooit zo laag is geweest als bij deze gemeenteraadsverkiezingen van 2022. Waarbij in 2018, 2014 en 2010 een opkomst bij de raadsverkiezingen is behaald rond de 60,5%, duiken we nu met 3,3% naar beneden. 528 Oldebroekers zijn afgelopen maart ten opzichte van 2018 thuisgebleven.

De thuisblijvers zijn een serieus signaal voor de partijen in Oldebroek, waarbij ook de kanttekening mag worden geplaatst dat in heel Nederland de opkomst bij deze verkiezingen lager was dan in 2018. Toch ontslaat dit de partijen in Oldebroek niet om in gezamenlijkheid of als individuele partijen kritisch te bekijken hoe zij de opkomst in 2026 kunnen verbeteren.

Gesprekken met de fracties

a. Wie met wie

In alle gesprekken met de 7 fracties worden ChristenUnie en ABO genoemd als de romp van een nieuw te vormen college. Deze partijen samen hebben genoeg zetels om de meerderheid te vormen in de raad van Oldebroek, maar in één adem zegt iedere partij erbij dat 10 zetels een te smalle basis is voor de vorming van een nieuw college. Alle partijen benoemen in hun gesprek dat een derde en een enkeling een vierde partij nodig is voor een evenwichtig en stabiel college.

Verder wordt door meerdere partijen aangegeven dat een brede samenstelling van het college is gewenst en dat een goede mix tussen confessionele en niet-confessionele partijen wordt gewenst. Een zo groot mogelijk deel van de Oldebroekse samenleving dient zich te herkennen in een nieuw college.

De keuze voor een derde aansluitende partij ligt gevarieerd bij de verschillende partijen en is uiteenlopend. De nieuwe fracties, Duurzaam Oldebroek en CVO, worden niet of nauwelijks als serieuze opties door andere partijen genoemd.

Alle partijen geven in de gesprekken aan dat de stijl van werken van CVO hen kiezers heeft opgeleverd maar de samenwerking bemoeilijkt. Vooral de toon maar ook de ingenomen standpunten zijn voor andere partijen op dit moment onoverkomelijk om deze te overbruggen in een nieuw college.

DO wordt door andere partijen niet genoemd als collegepartij omdat deze partij recent is gestart, nog een plek moet verwerven en getalsmatig op dit moment ook niet nodig is.

De meest genoemde twee opties zijn ChristenUnie, ABO en SGP of ChristenUnie, ABO en CDA. De ene partij onderbouwt dat met dat het huidige college, met SGP, niet is afgestraft en de ander door aan te geven dat bepaalde thema's dichter bij elkaar liggen met het CDA.

b. Thema's

In de gesprekken met de verschillende fracties wordt benoemd dat veel op de gemeente Oldebroek afkomt, waar de komende periode en ver daarna antwoorden vraagt.

Thema's als woningbouw, welke woonsegmenten, woonverdeling, bedrijventerreinen, duurzaamheid, energietransitie, platteland, de uitdagingen in het sociaal domein.

Bij al die onderwerpen ligt enerzijds een vastgestelde visie, of vraagt het een herijking of wordt juist een nieuwe visie verlangd. Er kunnen ook financiële uitdagingen liggen of vraagt het onderwerp concrete uitwerkingen of juist tempo.

Een belangrijke factor daarbij is dat Oldebroek zich ontwikkelt in een krachtenveld van de kop van de Veluwe en in de directe nabijheid van Zwolle. Een regio die zich in de afgelopen snel heeft ontwikkeld tot de 4^e economische regio van Nederland. Groei, bereikbaarheid, landschapsbeheer, infrastructuur en het voorzieningenniveau zijn vraagstukken die op verschillende bestuurlijke gesprekstafels in de Regio Zwolle aan de orde zijn.

Als Oldebroek nog meer wil sturen op alle samenwerkingen in de regio, dan zal Oldebroek hier krachtig op moeten acteren en op verschillende borden tegelijkertijd moeten kunnen schaken. Deze ontwikkeling is al jaren gaande maar zal in de komende jaren aan nog meer kracht winnen. Hier zal het (dagelijks) bestuur van Oldebroek op in moeten spelen, wil zij niet door anderen gedomineerd worden.

Uitdaging wordt om de dynamiek en de potentiële groei in de regio Zwolle zodanig te gebruiken dat Oldebroek hier sterker uitkomt, met behoud van haar eigen unieke karakter.

Vier adviezen van de informateur:

1. Nieuwe coalitie

Alles overziende en wegende adviseer ik om de huidige combinatie ChristenUnie, ABO en SGP voort te zetten. Daar heb ik meerdere redenen voor:

- a. De combinatie beschikt over een ruime en stabiele meerderheid van 12 zetels.
- b. Over en weer is uitgesproken dat er wederzijds respect, vertrouwen en waardering is.
- c. De partijen hebben geen obstakels naar elkaar uitgesproken, maar wel aandachtspunten die in de verdere formatie aan de orde dienen te komen.
- d. In de gesprekken van de fracties heb ik van geen enkele fractie gehoord dat de huidige coalitie is afgestraft op het huidige beleid.

2. Samenspel

In het samenspel van fracties in de Oldebroekse raad verwacht ik dat met dit advies voor een nieuw te vormen college de overige, niet-collegepartijen een sterk tegenspel op de inhoud kan worden gegeven waardoor een goed “Check en Balance” in de raad van Oldebroek ontstaat voor de komende bestuursperiode. Dit vraagt wel aandacht voor heldere afspraken in het presidium over de mores in de raad en het werken aan een gezond dualisme tussen raad en college door alle partijen.

3. Type wethouder

Ik adviseer de nieuwe coalitie om in gezamenlijkheid te schrijven wat van de nieuwe wethouders in Oldebroek wordt verwacht de komende bestuursperiode. Welke uitdagingen zij voor de komende jaren hebben en hoe zij vanuit een gemeenschappelijke werkwijze, elkaar meenemend, uitkomen op een krachtig dagelijks bestuur in een uitdagend krachtenveld van de regio Zwolle en de kop van de Veluwe. De ambitie van de raad en de beoogde coalitie is groter en breder dan eerdere perioden.

Een ander manier van werken, bijvoorbeeld door meer te werken met projecten, kleine uitbreiding in fte op portefeuilleniveau en/of uitbreiding van de ambtelijke organisatie zou een mogelijke uitkomst kunnen zijn.

4. Type raad

Wat voor raad wil de raad van Oldebroek zijn? Hoe wil de raad zich positioneren ten opzichte van het college? Ik adviseer de raad van Oldebroek om hier regelmatig onder leiding van de burgemeester in een voeten op tafel sessie over te spreken. Met twee nieuwe partijen, meer dan de helft vernieuwde raad en in ons land en dus ook in Oldebroek tegenstellingen in de samenleving die toenemen, is het noodzakelijk om voortdurend te kijken naar uw eigen raadsondersteuning, het griffieteam, het werkgeverschap van de raad, training van uw vaardigheden, inzet van opleidingsbudgetten, beschikbare fractiebudgetten, etc., etc.

Ik adviseer hier uitspraken over te doen en werkafspraken te maken voor de komende 4 jaar.

Afsluiting

Ik vond het een eer om in de afgelopen weken uw informateur te mogen zijn. Ik heb alle gesprekken met de fracties en het huidig college gewaardeerd. Ze waren openhartig, met humor, soms wat lastig, maar in elk gesprek merkte ik de oprechte liefde voor Oldebroek en een goed bestuur. Ik wil griffier Hans Tabak bedanken voor al zijn ondersteuning en reflecties.

Met vriendelijke groet,

Reinier Mulder
Informateur.